

Суспільство і довкілля

Аналітичний огляд
Листопад 2013 р.

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати weeklyupdates" на адресу office@rac.org.ua
Архів оглядів: <http://www.rac.org.ua/dijalnist/weekly/archive/>

© Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля"

ЗМІСТ:

Екологічна політика після Вільнюсу: втрачені можливості

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ПІСЛЯ ВІЛЬНЮСУ: ВТРАЧЕНІ МОЖЛИВОСТІ

Наталя Андрусевич

Основні факти: 28-29 листопада 2013 року у м.Вільнюс відбувся третій саміт Східного партнерства за участі глав держав або урядів та представників Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдови, України, представників Європейського Союзу і глав держав або урядів його держав-членів. Під час саміту були парафоровані Угоди про асоціацію з Молдовою та Грузією, підписана Угода про спрощення візового режиму з Азербайджаном. У заключній декларації саміту «Східне партнерство: шлях уперед» відзначається прогрес у реалізації ініціатив Східного партнерства та визначаються подальші плани на майбутнє. Україна не підписала на саміті Угоду про асоціацію, як це планувалось раніше.

Випуск аналітичного огляду «Суспільство і довкілля», присвячений результатам Вільнюського саміту Східного партнерства, мав бути оптимістичним і майже святковим. Принципи та положення щодо охорони довкілля, закладені в проєкті Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, вселяли надію в позитивні реформи у державній екологічній політиці України, зміну в ставленні до екологічних проблем на найвищому рівні, ефективну реалізацію національного екологічного законодавства та міжнародних екологічних угод. Особливу надію покладалось на те, що нарешті ефективно та вчасно відбуватиметься процес адаптації законодавства України до норм та стандартів ЄС у сфері охорони довкілля. Звичайно, миттєвих досягнень ніхто не очікував, тим не менше, підписання угоди дало б серйозний поштовх до роботи.

На жаль, підписання Угоди було зірвано українською стороною, що, в свою чергу, спровокувало несприйняття суспільством відмови уряду від євроінтеграційних намірів, а також поставило під сумнів легітимність влади. Не будемо аналізувати тут політичних наслідків і можливих результатів ситуації, що склалася в Україні. Про це багато і фахово говорять політологи, експерти, та й сам Євромайдан. Спробуємо коротко спрогнозувати: що ж буде з євроінтеграцією у сфері охорони довкілля після провального саміту Східного партнерства і які кроки потрібно здійснити, щоб не звести нанівець всі попередні досягнення?

Слід зауважити, що повна відмова від євроінтеграційного курсу не розглядається як така, та сподіваємось, що рано чи пізно євроінтеграційні прагнення будуть відстояні

й Угода про асоціацію буде підписана та ратифікована. Тим не менше, поки громадяни відстоюють свою позицію на євромайданах, чиновники з Мінприроди вже беруть участь у всеросійських з'їздах з охорони навколишнього природного середовища. Також маємо приклади прийняття у минулому «потрібних» законів чи рішень у часи, коли увага суспільства прикута до інших важливих питань.

По-перше, стурбованість викликає гальмування процесу адаптації екологічного законодавства до законодавства ЄС. Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затверджений у грудні 2012 року, пов'язує терміни адаптації до тієї чи іншої директиви із датою набрання чинності Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Беручи до уваги ситуацію, що склалася, необхідно вносити зміни до Базового плану адаптації і не прив'язувати його виконання із набуттям чинності Угодою. Як альтернативний варіант – (а) потрібно ретельно формувати щорічні плани з адаптації, а також не забувати їх виконувати; (б) багато вимог щодо адаптації міститься і в Національному плані дій з навколишнього природного середовища, на які слід звернути додаткову увагу; (в) зобов'язання за Європейським енергетичним співтовариством, містять, серед іншого, і положення щодо адаптації до низки екологічних директив, якщо заяви президента України про вихід з Енергетичного співтовариства є лише черговим політичним шантажем.

По-друге, необхідність виконання міжнародних екологічних угод, стороною яких є Україна, незважаючи на наявність чи відсутність положень щодо їх реалізації в євроінтеграційних документах, ще ніхто не відміняв. Міжнародні договори України у сфері охорони довкілля є частиною національного законодавства. Неухильне їх виконання буде запорукою ефективної євроінтеграції у цій сфері в майбутньому.

По-третє, залишається Порядок денний асоціації. Правда з ним пов'язана низка проблем:

(а) Низький рівень виконання екологічної складової Порядку денного асоціації в попередні роки (за даними моніторингу, проведеного за 2012 рік, 49,7%). То ж виникає логічне питання щодо його ефективної реалізації і в майбутньому.

(б) Порядок денний асоціації розроблявся, як практичний інструмент підготовки до реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС до моменту набуття нею чинності. Оскільки, наразі немає ясності з часовими термінами підписання Угоди, виникає питання, чи може цей документ і надалі розглядатись інструментом «підготовки до реалізації Угоди».

У зв'язку із другим застереженням, виникає ще одна думка. Якщо б українська влада не морочила голову ні європейській спільноті, ні українцям, зі своїми «євроінтеграційними намірами», то можна б було думати про інший політичний і/чи практичний документ в контексті євроінтеграції. Такий документ можна б було підписати у Вільнюсі. Такий документ міг би забезпечити підтримку євроінтеграційного курсу та відповідних реформ у період, коли влада не готова брати на себе серйозні зобов'язання.

Отже, ситуація склалась не проста. Питання охорони довкілля тісно пов'язані з політичною ситуацією загалом. Без демократичних державних інструментів, як от верховенство права, свобода слова, належне врядування та інші європейські цінності, ефективно не працюватиме жодна сфера суспільного життя.

***